

הרב יצחק גינזבורג

שָׁכַל טוֹב יִתֵן חַן

י"ן משמח

באהלי צדיקים – אגרות קודש
באהלי צדיקים – ליקוטי לוי יצחק
באהלי צדיקים – בסתר רעם

תשורה משמחת הנישואין
של לוי יצחק ושרה פליאה שי' ויגורט
מתנת משפחות ויגורט-גלעדי
י"ג סיון ה'תשפ"ו

(טו) איפה זכות
 צד השיעורים
 זכות.

בברכה
 זכות זכות זכות

"נכון שיכתוב בצורת ספר השיעורים שלומד.
 בברכה להצלחה..."

(הוראת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש
 מתוך מכתבו אל המחבר מימי אלול ה'תשמ"א)

ג	ל	ע	י	נ	י
ה	א	ב	י	ט	ה
ת	פ	ל	א	ו	ת
מ	ת	ו	ר	ת	ך

© ה'תשפ"ו

עיצוב והפקה: דוד הלל
 ציור הכריכה: יצחק גלעדי

התוכן

ה. דבר העורך.....

יין משמח

ט. "וארשתיך לי".....

יג. "ואני המתחיל".....

טו. הברכה המשולשת.....

יח. בית נאמן בישראל.....

באהלי צדיקים

כג. פתח דבר.....

אגרות קודש ג'מב

כד. "והאמת והשלום אהבו".....

ליקוטי לוי יצחק - אגרות קודש

כח. טיול זוגי.....

ליקוטי לוי יצחק - זהר צו

לב. לעורר האהבה הישנה.....

בסתר רעם - נישואין

לח. שנה ראשונה.....

בסתר רעם - נישואין

מב. יעלה יפה.....

דבר העורך

"אודה הוי' מאד כפי ובתוך רבים אהללנו" בכוּאם בברית הנישואין של חתננו כבנו הרה"ת לוי־יצחק שי' ובתנו שרה־פליאה תחי' – שיזכו "לבנין בית בישראל, בנין עדי־עד, על יסודי התורה והמצוה כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות", ויזכו תמיד ל"שְׁכָל טוֹב יִתֵּן חַן" (העולה כמנין השמות שלהם).

כתשורה המוגשת לכל ידידינו ומכרינו הבאים לשמוח עמנו שני חלקים (בסגנונות התשורות שזכינו להוציא לשמחות שונות בשנים האחרונות):

יין משמח: ארבע לגימות "יינה של תורה" בעיני נישואין. יצוין ששלשת הקטעים הראשונים מבוססים על דברי הרב בתקופת ההכנה הסמוכה לחתונה – בשבת במדבר, שבועות ושבת נשא (בנוכחות הכלה ולכבודה) – וכולם ספוגים באוירת "ביום חתונתו זה מתן תורה".

באהלי צדיקים מורחב, הכולל תורות מכמה צדיקים: "פותחין בדבר מלכות", בביאור קטע ממכתב של הרבי מליובאוויטש. אחר כך יש שני קטעים על פי תורתו של אביו, רבי לוי־יצחק שניאורסון, שיום נישואיו חל כמו קביעות החתונה דנן, ביום הששי י"ג סיון (בדיוק באותה קביעות כמו 'החתונה הגדולה' בז'לובין, החתונה הראשונה בין בית אדמו"ר הזקן – בנישואי נכדתו, שרה – לבית רבי לוי־יצחק מברדיטשוב). לסיום מתבארים שני קטעים מהספר "בסתר רעם", בו נקבצו תורותיו של 'הרבי השותק', רמ"מ מווארק, שיום ההילולא שלו, ט"ז סיון, חל בתוך שבעת ימי המשתה.

לקוצר הזמן, לא כל התורות היו בשלמותן לעיני הרב, ועמנו תלין משוגתנו.

נתפלל לה' שברכת כל רבותינו נשיאינו וכל נשיאי החסידות לדורותיהם – ובפרט אלו שזכינו להביא כאן מדבריהם – תלווה את החתן והכלה ותשרה השראה על שליחותם המשותפת. ויהי רצון שהעיסוק בענייני נישואין בפנימיות התורה יקרב את 'החתונה הגדולה' ונוכה תיכף ומיד ל"ישקני מנשיקות פיהו" (כפירוש רש"י עה"פ).

איתיאל גלעדי

חותם ימי התשלומין תשפ"ו

לין משמח

מסתורי חתונה ונישואין

“וארשתיך לי”

בנבואת הגאולה של הושע מופיעים הפסוקים המרגשים – “וְאַרְשִׁתִּיךָ לִי לְעוֹלָם וְאַרְשִׁתִּיךָ לִי בְצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים. וְאַרְשִׁתִּיךָ לִי בְּאַמוּנָה וְיִדְעֵתְ אֶת הוֹיִ”^א. כשם שהמשל התחתון של האירושין מלמד על הנמשל העליון, כיצד ה' מקדש אותנו להיות לו לאשה – “אשר קדשנו במצותיו”^ב – כך הנמשל העליון מלמד על המשל התחתון, כיצד ראויים להראות כל קידושין-אירושין (הן ברגע הראשון, והן כ“פעולה נמשכת”^ג כל החיים – “וארשתיך לי לעולם”).

בפשט, כל התכונות המנויות בפסוק מתארות את אופי האירושין ואת תכונותיו של החתן, ה' יתברך – האירושין הללו יתקיימו “לעולם” (כמתאים ל“וארשתיך לי”, “כל מקום שנאמר ‘לי’ אינו זו לעולם”^ד), החתן עושה אותם “בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים” ומתוך “אמונה” (אמון ונאמנות). אמנם, אפשר לדרוש את הפסוקים בדומה למאמר החתן לכלה “הרי את מקודשת לי בטבעת זו” – כל המנוי בפסוק הוא מה שה', החתן העליון, נותן לכלה, כנסת ישראל, בקידושה, 'הרי את מקודשת לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים ובאמונה' (וממילא יש לדרוש גם את “לעולם” כאחת ממתנות החתן לכלה). כלומר, החתן מעניק לכלה את כל מה שמנוי כאן – לעולם-צדק-משפט-חסד-רחמים-אמונה – ובזכות זה היא מתקדשת לו.

הדבר הראשון שמעניק החתן לכלה הוא “לעולם” – תחושת הנצחיות של הקידושין (ובעצם תחושת הנצחיות בכלל, השארות הנפש, שהיא התנאי לקשר נשמות נצחי). הכלה-המלכות היא מקור הזמן (כמודגש בלשון התפלה “הוי' מְלֶךְ, הוי' מְלֶךְ, הוי' מְלֶךְ, הוי' ימלך [לעולם ועד]”^ה), וממילא היא חשה שהכל זמני ומשתנה, והחתן מעניק לה את תחושת הנצח (“לעולם ועד”). לאיש יש זיקה לנצח (“איהו בנצח”^ו), אבל הוא יכול להוציא אותה מהכח אל הפועל רק כשהוא מתחתן – והופך מ“פלג גופא” (שהרי הנצח הוא חצי מ“נצח והוד תרין פלגי גופא”^ז) לאדם שלם – ומעניק את תחושת הנצחיות לאשתו, וכך מחדיר את הנצח לתוך הזמן (ומעניק לו משמעות ממשית).

אחר כך הוא מעניק לה צדק ומשפט – בנינה של המלכות, "צדק מלכותא קדישא"¹¹, הוא מן הגבורות, ה"משפט" (כפשוטו), ועל האיש להעניק לאשה את התכונות הללו באופן ממותק, לתת לה את הכח להפוך את ה"דינא קשיא" ל"דינא רפיא" (בסוד "דינא [קשיא] דמלכותא דינא [רפיא]"¹²). את ההכרח של המשפט כדי להעמיד את העולם ("מלך במשפט יעמיד ארץ"¹³) ואת תחושת הצדק של האשה צריכים להמתיק ולהפוך למקור של בנין הבית בצורה שמחה ומאוזנת. על גבי הצדק והמשפט, המצע של המציאות, צריכים לבוא חסד ורחמים – השפעה בלתי מוגבלת של אהבה והענקה מהאיש לאשה ורחמים המזדהים עם כל קשייה וחולשותיה.¹⁴

המתנה האחרונה של האיש לאשתו היא האמונה – הוא נותן בה אמון מלא. הבעל שם טוב אמר שכשם שיש להאמין בקב"ה כך יש להאמין בכל יהודי, והאמונה הזו מתחילה מצדו של ה' כלפינו ("ואני המתחיל"¹⁵) – מהחתן אל הכלה. מתנת האמון-האמונה היא המתנה הגדולה והעמוקה ביותר. בעצם, בכך נותן האיש לאשה מתוך עצמו את שרשה שלה¹⁶ – מדת האמונה השייכת לאשה¹⁷ – שהיה רק מופקד עמו. לכן, דווקא מתנה זו חותמת את מתנות האיש ומעוררת את תגובת האשה:

כנגד שש המתנות הללו, בהן מקדש החתן את הכלה, היא מתקדשת לו, מתייחדת עמו ויודעת אותו – "וידעת את הוי" (ידיעה מלמטה למעלה, ידיעת האשה את האישה¹⁸), שיש בה התמסרות גמורה¹⁹ והזמנה שלו לדעת אותה – העלאת מ"נ של "ואל אישך תשוקתך"²⁰. כך מוצאים גם ב"יום חתונתו"²¹ זה מתן תורה²² (שכהקדמה לו קוראים בהפטרת שבת במדבר את הפסוקים האמורים) שהוא פותח בהתגלות מלמעלה שתכליתה הידיעה מלמטה למעלה – "אִתָּה הָרְאָתָ לְדַעַת פִּי הוִי" הוא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד מְלַבְדוֹ"²³ כדי לקיים "וְיַדְעַתָּ הַיּוֹם וְהַשַּׁבָּת אֶל לְבָבְךָ פִּי הוִי" הוא הָאֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד"²⁴.

שש המתנות בהן מקדש החתן את הכלה והענות הכלה לחתן כנגדן מכוונות כנגד שבע מדות הלב, התקשרות הרגש שלהם: "לעולם" היינו נצח, כפשוטו; צדק, משפט, חסד ורחמים הם מלכות (הנוטה לשמאל), גבורה (כנ"ל), חסד ותפארת (שפנימיותה רחמים, והיא נוטה לימין, כשכל הפסוק מבטא מהלך ממתיק מהשמאל אל הימין); אמונה כאן היינו ההוד (המתורגם גם 'גלויבן'²⁵, שמובנו אמונה, הודאה מאמינה במה שלמעלה מטעם ודעת²⁶). "וידעת" היינו ההתקשרות וההתחברות של היסוד (כמו "והאדם ידע את חוה אשתו"²⁷).

יין משמח

מתוך ה"וארשתיך לי" בכל המדרגות מתקיים האמור (שלשה פסוקים קודם) – "וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא נָאֵם הוִי' תִקְרָאִי אִישִׁי וְלֹא תִקְרָאִי לִי עוֹד בְּעָלְיִי"כט. "בעל" הוא לשון קנין – הוא קונה את האשה, ומתוך כך מתחייב בכתובה לפרנס את האשה ולדאוג לה לכל צרכיה. אבל "איש" – לשון יש (ואפילו המשכה מאין ליש) – מעניק לאשתו את עצם הקיום, יש מאין. ב"תקראי לי אישי" – אני האיש שלך ואת האשה שלי – מורגש שהשותפות בין האיש והאשה היא בעצם הישות־הקיום שלהם (ולא רק בהתחייבות ההדדיות שלהם), בהרגשה שהם נותנים זה לזו וזו לזה את עצם המציאות, ואין להם כל קיום נפרד.

מקורות

- א. הושע ב, כא-כב.
- ב. כמבואר בתניא פמ"ו: "אשר קדשנו במצותיו, כאדם המקדש אשה להיות מיוחדת עמו ביחוד גמור וכו'". בפרט מורגשת תחושת טבעת הקידושין האלקית במצות תפילין (שתכליתה ידיעת ה', כמו "יודעת את הוי" בפסוקים כאן), כאשר כורכים את הרצועות על האצבעות, ואזי רבים נוהגים לומר (וגם מי שאין מנהגו לומר, ראוי שעכ"פ יכוון במחשבתו) את פסוקי "וארשתיך לי וגו'" (ראה לדוגמה מצת שמורים הלכות תפילין, ובכ"מ).
- ג. ראה מפענח צפונות פ"ה סימן כח (ושם פ"י ס"ג).
- ד. ויקרא רבה ב, ב.
- ה. וראה תניא שעהויה"א פ"ז.
- ו. ע"פ תקו"ז תקון יג (כח, ב-כט, א). וראה ע"ח שער הכללים פ"א; ע"ח של"ו (מיעוט הירח) פ"ח; שעה"כ שער חנוכה דרוש א; מכו"ש שער ג ח"א פ"ב.
- ז. זהר ח"ג רלו, א (ברע"מ); ע"ח שכ"ז (ע"מ) פ"א.
- ח. הקדמת תקו"ז יז, ב ("פתח אליהו").
- ט. אמנם ב"פתח אליהו" נתבאר ש"משפט - רחמי", אך הפירוש הפשוט של משפט הוא דין (כפי שנקראת פרשת משפטים בלשון חז"ל פרשת דינים), ובפסוק כאן מופיעים הרחמים בפירוש וממילא המשפט נשאר דין כפשוטו, ודוק.
- י. ראה של"ה מסכת ר"ה פרק תו"א קונטרס השני.
- יא. ב"ק קיג, א.
- יב. משלי כט, ד.
- יג. וראה שיחות הר"ן רסד - ונתבאר היטב ביין משמח ח"ב ש"א בתורה "עזיזא רחימתין" - שעיקר הרחמים היינו רחמי האיש על אשתו.
- יד. ראה אוצר הנפש ח"ב עמ' קטו. ובכ"מ.
- טו. שמות רבה יב, ג; תנחומא וארא טו.
- טז. סוד "איהי בהוד", כדלקמן.
- יז. ראה זהר ח"ג קצח, ב.
- יח. ראה שימוש כזה בכמדבר לא, יז.
- יט. וראה ברית הנישואין בהקדמת המאמר "טהרת המשפחה" על מעלת ההתמסרות הנשית מלמטה ("רצוא") לגבי ההמשכה של החתן מלמעלה ("מטי"), ודוק.
- כ. בראשית ג, טז.
- כא. שה"ש ג, יא.
- כב. תענית כו, ב.
- כג. דברים ד, לה (ועיי"ש בתיאור ההתגלות גם בפסוקים הבאים).
- כד. שם פסוק לט.
- כה. ראה לוח "היום יום" ה' טבת.
- כו. ראה לקו"ת ואתחנן ה, ג.
- כז. המבנה כאן - "וארשתיך לי לעולם" (נצח), "וארשתיך לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים" (מלכות-גבורה-חסד-תפארת), "וארשתיך לי באמונה" (הוד) - הוא על דרך כלל-פרט-כלל, ארבעה פרטים בין שני הכללים של "איהו בנצח" ו"איהי בהוד", וד"ל.
- כח. בראשית ד, א.
- כט. הושע ב, יח.
- ל. ראה יין משמח ח"ב ש"א בתורה "נשמה שלי..."; ח"ד ש"א בתורה "יחס, יחד, אחד"; שיעור אור ליי' סיון (נדפס בגליון נפלאות בהעלתך) תשפ"ו.

“ואני המתחיל”

מעמד הר סיני הוא החתונה בין הקב"ה, הדוד העליון, וכנסת ישראל, הרעיה – “ביום חתונתו” זה מתן תורה². החתונה הזו היא גישור על הפער האיך-סופי שבין ה' יתברך הבלתי-מוגבל לנבראיו המוגבלים, בין העליונים והחתונים (מתוך זכרון המצב הראשוני של האחדות, לפני בריאת העולם). כך, לפני מתן תורה היתה גזרה שעליונים לא ירדו למטה וחתונים לא יעלו למעלה, “השמים שמים להוי' והארץ נתן לבני אדם³”. הגזרה – גזירה (במובן של חיתוך-חד) בין שני עולמות – התבטלה במתן תורה, “החתונים יעלו לעליונים והעליונים יעלו לתחתונים, ואני המתחיל, שנאמר 'ירד הוי' על הר סיני' וכתוב 'ואל משה אמר עלה אל הוי'”⁴.

כיוצא בכך, כל חתונה מגשרת על הפער בין איש ואשה בכלל, ובין עולמותיהם השונים של החתן והכלה בפרט (מתוך זכרון של האחדות הראשונה, לפני שהנשמות ירדו לעולם). את הגזרה-הגזירה המפרידה בין האיש והאשה מבטלים בחתונה עצמה, ובמשך כל חיי הנישואין צריכים להתגבר על הפערים בין העולמות, עד שזוכים להגיע לאחדות גמורה. לעתים מרגישים שיש פער וריחוק, וצריך להתפייס ולהגיע לתיאום-דעות, ואז יש ללמוד מה' יתברך שאומר “ואני המתחיל” – לא צריך להמתין לריצוי ופיוס, שהזולת יתחיל את הקירוב והשלום, אלא כל מי שמרגיש בריחוק צריך לומר “ואני המתחיל” (אכן, ל“ואני המתחיל” צריכה להתלוות מודעות שאני חפץ ומתעורר להתחיל רק מכח המשכה אלקית, לה רומזת הדי', ובלי השראה מלמעלה, רק עם האני שלי, לעולם לא הייתי מתחיל, וספק אם הייתי נענה גם להתחלה של בן-זוגי).

באמת, מאז מעמד הר סיני עברו שינויים רבים, קירוב וריחוק, וקרוב לאלפיים שנה אנו כבן שגלה מעל שולחן אביו וכאשה שהלך בעלה למדינת הים⁵. בכל הזמן הזה מתחולל הדיון מי יתחיל את הקירוב – ה' אומר לנו “שובו אלי ואשובה אליכם”⁶, אתם תתחילו ואני אסיים, ואילו אנו אומרים לה' “השיבנו הוי' אליך ונשובה”⁷, אתה תתחיל ואנחנו נמשיך אחריו. הטענה שלנו חזקה יותר, שהרי “המתחיל במצוה

שָׁקֵל טוֹב יִתֵּן חַן

אומרים לו גמור"י – אנו אומרים לה': אתה התחלת הראשון (ואתה ממש טוב בזה...) ולכן 'גמור להתחיל' והתחל שוב את ההתקרבות (כסיום הפסוק "השיבנו וגו'"), "חדש ימינו כקדם", כמו שאז אתה התחלת).

גם בין בני זוג, מי ששם לב ראשון לפער ושם אל לבו את הצורך בתיקון הוא הרגישי יותר, ובכחו לחולל שינויי, ובאופן טבעי – וכך רצוי – הוא המתחיל. גם בהמשך, אין לעשות חשבונות ו'תורנות' – בפעם הקודמת אני התחלתי והפעם אתה תתחיל... אדרבא, מי שכבר הוכיח את הצלחתו כשאמר "ואני המתחיל" מוזמן להתחיל שוב (אך כמובן לא יקפיד אם זולתו יתחיל, והוא מזמין במחווה של חביבות "שובה אלי וגו'"). כל התחלה של קירוב מבטלת גזירה-חיתוך של ריחוק בין בני הזוג, וכך גם מבטלת את כל הגזרות ודינים ומחוללת יחוד ושמחה בכל העולמות.

מקורות

א. שה"ש ג, יא.	זהר ח"ב קעט, ב (ובריבוי מקומות
ב. תענית פ"ד מ"ח.	בקבלה וחסידות) – בסוד "ואתה", ודוק.
ג. תהלים קטו, טז.	ח. ראה ברכות ג, א.
ד. שמות יט, כ.	ט. ראה שהש"ר א, ד.
ה. שם כד, א.	י. איכ"ר ה, כא.
ו. שמות רבה יב, ג. תנחומא וארא טו.	יא. מלאכי ג, ז.
ז. וראה זהר ח"ג רמז, א (ברע"מ) ופרדס רמונים ש"ט פ"ה (בענין "ואני בתוך הגולה", כאשר על ידי היו השכינה-אני יוצאת מהגולה, ועד שהגולה עצמה הופכת לגאולה, גאולת עולמים); פע"ח שער השבת פי"ח. ועד"ז נתבאר – ראה	יב. איכה ה, כא.
	יג. ע"פ ירושלמי פסחים פ"ה ה"ה; ר"ה פ"א ה"ח.
	יד. ראה גם יין משמח ח"א ש"ב בתורה "מיחסי אהור באהור ליחסי פנים בפנים".

הברכה המשולשת

את החתן והכלה נוהגים לברך בחתונה בברכת כהנים – "בְּרַכְךָ הוּי וְיִשְׁמְרְךָ. יְאָר הוּי פְּנִי אֱלִיךָ וַיַּחַנְךָ. יֵשָׂא הוּי פְּנִי אֱלִיךָ וַיִּשֶׂם לְךָ שְׁלוֹם". ההורים והסבים מברכים את החתן ואת הכלה בנפרד, לפני ההליכה לחופה, ותחת החופה מברכים את הזוג הכהנים שבקהל. אכן, עיקר העניין הוא ברכת הכלה בעת כיסוי פניה (באדעקעניש), המתחילה מהברכה בנישואין היהודיים הראשונים בתורה, נישואי יצחק ורבקה, אותה ברכו "אַחַתְּנִנוּ אֵת הָי לְאֵלֶיךָ וַיִּרְשׁ וַיְרַעַף אֵת שְׁעַר שַׁנְאָיו". לכן מתאים להתבונן בשלש הברכות של ה"ברכה המשולשת בתורה" כברכות המיוחדות לכלה בנישואיה:

על הברכה הראשונה, "יברכך הוי וישמרך", דרשו חז"ל "יברכך" בכנים וישמרך" בבנות". התכלית של הנישואין היא פריה ורביה, ואין כאן הסתפקות בחיוב מעיקר הדין – בן ובתו – אלא ברכה של הרבה בנים והרבה בנות. הריבוי הזה תלוי בעיקר באשה (כמבואר ש"פרו" הוא בעיקר מצד הזכר ואילו "ורבו" בעיקר מצד הנקבה), ובהתמסרות שלה למילוי תפקידה כאמא (תיקון חוה, "אם כל חי"ט).

הברכה השניה, "יאר הוי" פניו אליך ויחנך", אומרת שהאשה הטובה היא האור והחן של הבית. האשה הטובה, מכניסה אור לבית ("מאירה עיניו") וממלאה את הבית בחן (בהיותה "אשת חן", החל מ"חן אשה על בעלה"). את המלה "פניו" מפרש רש"י "פנים שוחקות, פנים צהובות" ואונקלוס מתרגם "שכינתיה" – פני השכינה מתלבשות בבית בהארת פני האשה ובצחוקה (מתוך תחושת "צחק עשה לי אלהים כל השמע יצחק לי" בכל טובות ה' שבבית, מתאים לכך שברכה זו מכוונת כנגד יצחק בהקבלת הברכה המשולשת לשלשת האבות).

הברכה השלישית, "ישא הוי" פניו אליך וישם לך שלום", מכוונת לכח העיקרי של האשה, עקרת הבית, להשכיח שלום בבית. את "פניו" בפסוק הזה מתרגם אונקלוס "אפיה", שכולל גם מובן של אף (כעס), ורש"י אומר בפירושו ש"ישא הוי" פניו

אליך" הוא "יכבוש כעסו". לאשה יש כח מיוחד לתקן ולהמתיק כעסים בבית. חז"ל אמרו שכאשר טענו המלאכים שנאמר על ה' "אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד"ט, ולכן לא ראוי לברך "ישא הוי' פניו אליך", השיב להם ה' "וכי לא אשא פנים לישראל שכתבתי להם בתורה 'ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך"י והם מדקדקים [על] עצמם עד כזית ועד כביצה"ט. מכאן נלמד שבכח האוכל שמגישה האשה – העורכת את השלחן הטהור בבית, עם כל הדקדוקים וההידורים – להמתיק את הכעס שעלול להתעורר אצל בעלה (בטרם תקן את מדותיו כדבעי). כשממתיקים את הכעסים ומתגברים על החיכוכים משכינים שלום בבית – "וישם לך שלום [בית]".

בשלש הברכות יש סדר פנימי של הכנעה־הבדלה־המתקה (תהליך התיקון השלם בדרך מורנו הבעל שם טוב"י): התמסרות האשה לתפקידיה האמהיים מלאת הכנעה, החל מהכריעה ללדת (אחרי צער ההריון) ועד למילוי כל צרכי הילדים בכל שעות היום והלילה (עד שהיא מרגישה שפחה למשפחה). בברכה זו גם מודגש הצורך בשמירה מיוחדת על ברכת ה' – כפירוש רש"י ל"יברוך... וישמרך" – תוך הכרה בהכנעה בפרצות ונזקים אפשריים הדורשים שמירה זהירה של גבולות הבית, "שמור' לנוקבא" (החל מגבולות הצניעות של האשה"י); הברכה השניה מבטאת את הבדלת הבית מכל העולם החיצוני ופגמיו, כשתוכו רצוף אור וחן שממלאת בו האשה היושבת ברכתיו"י, "כל כבודה בת מלך פנימה"י; בברכה השלישית טמון כח ההמתקה, לשאת גם חיכוכים וכעסים ולהפוך אותם לחלק מהשלמות נושאת־ההפכים של שלום הבית – "ישא הוי' פניו אליך וישם לך שלום".

ולסיכום: אשה המסורה לתפקידיה האמתי בבית, על פי התורה, היא האור והחן של הבית ובכחה לשאת את כל הדינים ולשים בבית שלום־אמת.

מקורות

- א. במדבר ו, כד.
 ב. ראה שיחת כ"ח סיון תנש"א; שמחת עולם עמ' 80 ובנסמך שם.
 ג. וראה לקו"ת ברכה צו, ד (וש"נ) שהם הזוג העיקרי.
 ד. בראשית כד, ס.
 ה. עוד על שלש הברכות בהקשר של נישואין ראה שיעור י"ד סיון תש"ס (ועוד).
 ו. במדבר רבה יא, ה; תנחומא נשא י.
 ז. שו"ע אבה"ע א, ה.
 ח. ראה קהלת יעקב ערך 'בעד' וערך 'ריבוי' אות ב.
 ט. בראשית ג, כ.
 י. ורמז: "יאר הוי' פניו אליך ויחנך" עולה 538, פעמיים 269 (יאר-חן עולה 269 והשאר עולה עוד 269), המספר הראשוני ה"חן (בסדרת הראשוניים), בסוד "חן חן לה" (זכריה ד, ז).
- יא. יבמות סג, א.
 יב. משלי יא, טז.
 יג. סוטה מז, א.
 יד. בראשית כא, ו.
 טו. בעל הטורים על ברכת כהנים ובכ"ד.
 טז. דברים י, יז.
 יז. שם ח, י.
 יח. ברכות כ, ב.
 יט. כש"ט (קה"ת) כח.
 כ. זהר ח"א מח, ב.
 כא. באותה עליה בה מופיעה ברכת כהנים מופיעה גם פרשת סוטה - דווקא ההתמסרות לתפקיד האשה, הרמוזה בברכה הראשונה, היא השומרת עליה נאמנה בתכלית לחיי הנישואין, כמבואר במ"א.
 כב. תהלים קכח, ג.
 כג. שם מה, יד.

בית נאמן בישראל

ה ברכה השגורה לחתן וכלה היא שיזכו לבנות בית נאמן בישראל. "ביתו" זו אשתו" – והכח לבנות בית נאמן בישראל שייך בפרשת ל"אשה משכלת" (חושבנא דדין כחושבנא דדין), עליה נאמר "בית והון נחלת אבות ומהו"י אשה משכלת". בני הזוג מקבלים מאבותיהם נדוניה של "בית והון", אבל "ומהו"י אשה משכלת" המנהלת את ביתה ואת עסקי ההון בתבונה, תבונת-לבה (שבכחינת "תורת אמך") – וכך משמרת ומפתחת בנאמנות את מה שקבלו מהאבות – ועליה נאמר "חכמות נשים בנתה ביתה".

"ומהו"י" מוסיף לשם הו"י את האותיות מו, אותיות המילוי של שם עב (מילוי יוד הי ויו הי, שכנגד החכמה). שרש שכלה של "אשה משכלת" אינו רק בתבונה הנ"ל (מסוד שם סג, שכנגד הבינה) אלא ב"איתן שבנשמה" (לו רומז סוד עבי). דווקא במדרגה זו, שלמעלה מהשבירה (שם סג הנופל להיות שם בן) והתיקון (שם מה), נמשך "בית נאמן" – בית נצחי, שאינו נשבר לעולם (על דרך יתד נאמן"י שלא תמוט לעד).

תפקידו של האיש הוא לעורר את פקחות אשתו, עצם ה"אשה משכלת", על ידי שהוא משמח אותה – החל מקיום מצות "נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמח את אשתו אשר לקח" (כדוגמת מילתא דבדיחותא בתחלת השיעור, המשמחת ומפקחת את חושי התלמיד). מכאן ואילך עליו להקשיב לעצותיה הפלאיות של אשתו – "כי עשית פלא עצות מרחוק אמונה אמך" (עצות משיחיות של "פלא יועץ"י) – ולקיים "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקלה". והרמז: ממוצע כל אות של "אשה משכלת" הוא "שמע" בקלה"י!

יין משמח

מקורות

- א. על יסוד הביטוי "בית נאמן" (שמואל-א ב, לה; כה, כח; מלכים-א יא, לח).
- ב. יומא פ"א מ"א.
- ג. משלי יט, ד.
- ד. שם א, ח; ו, כ.
- ה. שם ט, א; יד, א.
- ו. ע"ח ש"ה פ"א וש"ח פ"א.
- ז. ראה ד"ה "ראה אנכי" עטר"ת פ"ב (ועוד).
- ח. עפ"י ישעיה כב, כג.
- ט. דברים כד, ה (וראה באריכות בחוברת זו בתורה "שנה ראשונה" במדור באהלי צדיקים - בסתר רעם).
- י. פסחים קיז, א.
- יא. כמבואר בד"ה "לכה דודי" תרפ"ט, שנוהגים לחזור בקבלת הפנים לפני החתונה.
- יב. ישעיה כה, א.
- יג. שם ט, ה.
- יד. וממוצע כל תבה הוא "שמע בקלה" ע"ה.

באהלה
צדיקים

בנין הבית היהודי
בהשראת גדולי החסידות

אגרות קודש כ"ק
אדמו"ר מליובאוויטש

ליקוטי לוי יצחק

בסתר רעם

פתח דבר

בחוברת זו מתבארים קטעים מגדולי הצדיקים בעניני חתונה ונישואין:

“פותחים בדבר מלכות”, בקטע מתוך אגרת של כ”ק אדמו”ר מליובאוויטש על עניני שלום בית.

שני קטעים מתורתו של אביו של הרבי מליובאוויטש, רבי לוי יצחק שניאורסון. הראשון הוא קטע קצרצר, פשוט ומוכן, מתוך אחת האגרות המופלאות שלו אל בנו וכלתו, הרבי והרבנית. השני הוא קטע מתוך ביאוריו על הזהר לפרשת צו (ושם גופא מתוך מאמר מוסגר המבאר משנה בקידושין פ”ד מ”ה) שנדפס בדילוגים לפי הנצרך בעניין (מתוך עמודים רכד–רכז). זהו קטע עמוק וגדוש סודות, בסגנונו המיוחד של רבי לוי יצחק, ואין בדברים ביאור רציף בתוכו אלא רק התייחסות לחידושים העולים ממנו ביחס לחיי הנישואין (ומי שלא מורגל בסגנון מומלץ לו לקרוא קודם את הביאור ורק אחר כך לחזור ולקבל השראה מהתורה המקורית).

שני קטעים מהספר “בסתר רעם”, בו נלקטו תורותיו של רבי מנחם מענדל מווארקי (‘הרבי השותק’).

במתכונת זו, של ביאור בטוב טעם ודעת ‘ווארטים’ ו‘תורות’ של צדיקי החסידות בעניני חתונה ונישואין, יצא כבר כרך ראשון של הספר באהלי צדיקים (ואחריו חמש חוברות נוספות). אנו תקווה שהדברים יתקבצו בקרוב לכרך נוסף בסדרה זו, המבטאת “קול רנה וישועה באהלי צדיקים”.

אגרות קודש ג'מב "והאמת והשלום אהבו"

... ולדעתי ברור הדבר שהמצב תלוי ברצון הטוב של שני הצדדים, וברובא דרובא בענינים דשלום בית תלוי יותר בהאשה מאשר בהאישי...

המורם מכל הנ"ל אשר האשה בלשון הקדש נקראת עקרת הבית, עיקר הבית, ובה תלוי בעיקר הנהגת הבית בכלל ומדת השלום השורה בו בפרט. ואין לך דבר העומד בפני הרצון...

"הכל מן האשה"

האשה היא "עקרת הבית", "עיקרו של בית" – "ביתו" זו אשתו" – וממילא שלום הבית תלוי בעיקר בה.

על כך במיוחד נאמר "הכל מן האשה" – "הכל" הוא כינוי לספירת היסודי, לה שייכת מתנת השלום, ו"הכל [היסוד־השלום] מן האשה"!

- א. תהלים קיג, ט.
- ב. ראה בראשית רבה עא, ב ורש"י שבת קיח, ב ד"ה "אשתי ביתי".
- ג. יומא פ"א מ"א.
- ד. וראה גם יין משמח בחוברת זו בתורה "הברכה המשולשת".
- ה. בראשית רבה יז, ז.
- ו. ע"פ דברי הימים"א כט, יא. ראה זהר ח"א לא, א; ח"ב קטז, א; פרס רמונים ש"א פ"ח. ובכ"מ.
- ז. ספר יצירה פ"ד מ"ג (וראה גם יין משמח ח"ה שער שני בתורה "שבע מתנות החופה").

האמת והשלום

נמצא שאיש ואשה – ש"שכינה ביניהם" – הם בסוד אמת ושלום.

תפקידו של האיש הוא להאיר את הבית באור של אמת – "תורת אמת"^ט, "אין אמת אלא תורה"^י – המאירה ומשמחת גם את אשתו ("תורה לשמה", לשם ה תתאה שבשם^{יא}).

לעומת זאת, כח האשה הוא בעיקר להעמיד את יסוד הבית, שלום בבית, מתוך יכולת להתגבר גם על קשיים וחיכוכים, תוך 'עגול פנות'. זהו כח העיגולים-הנשיים לגבור על היושר-הגברי^{יב} (כנודע^{יג} ש'עגל רבוע' אותיות 'בעל רגוע'...) – התודעה שעל אף מעלת האמת הרי "מותר (ומצוה) לשנות מפני השלום"^{יד} (ובסגנון אחר על רבוע-נוקשה ועגול-פנות: האיש הוא המודעות לכלל, מדת האמת, והאשה היא המודעות לכך שאין כלל שאין בו יוצא מן הכלל, השינוי מפני השלום).

על החיבור הנכון והאוהב בין האמת של האיש והשלום של האשה נאמר "והאמת והשלום אהבו"^{טו}.

-
- ח. סוטה יז, א.
ט. מלאכי ב, ו.
י. ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח; הקדמת איכה רבה פסקה ב; פסיקתא דרב כהנא פסקא טו אות ה.
יא. דגל מחנה אפרים יתרו ד"ה "וישמע"; צמח צדיק מצורע; אור לשמים פרשת חקת ד"ה "או יאמר זאת חקת התורה"; אורח לחיים פרשת שלח ד"ה "או יאמר שלח לך אנשים". ובכ"מ.
יב. ע"פ ע"ח ש"א ענף ג וענף ד; ש"ט פ"ח. ועוד. וראה חסדי דוד הנאמנים ח"א עמ' 12 ואילך.
יג. ראה מבחר שיעורי התבוננות ח"א עמ' 32; ח"ה עמ' 151 ואילך; הנרות הללו נר שביעי בהערות 29 ו-32. ובכ"מ.
יד. יבמות סה, ב. ראה שו"ע אדה"ז או"ח קנו, ב.
טו. זכריה ח, יט. גם לאמת וגם לשלום נוספים בפסוק זה – "והאמת והשלום" – סוד יחוד קוב"ה ושכינתיה, ז"א ונוקביה, חתן וכלה (כאשר בתוך כל אחד יש יחוד, מה ד"מה ר"בן ד"מה ב"והאמת" ר"מה ר"בן ר"בן ר"בן ב"והשלום", וד"ל).

אבא ואמא

הפסוק "והאמת והשלום אהבו" נדרש^{טז} גם על שני האחים – משה ("משה אמת ותורתו אמת"^{יז}) ואהרן ("אוהב שלום ורודף שלום"^{יח}), שידע לשנות מן האמת מפני השלום^{יט}, והוא הרגיש לפרטים ולשינויים ויודע להבחין בין "קדשי שעה", עם הוראות השעה הנדרשות בהן, ל"קדשי דורות" השייכים לנצח שמעל הזמן^כ. משה הוא האיש ("האיש משה"^{כא}), "איש האלהים"^{כב}, "בעלה דמטרוניתא"^{כג}) ואהרן הוא האשה (המשמש כ'בעלבוסטע' בבית המקדש...), ועל שניהם יחד נאמר^{כד} "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד"^{כה}.

דווקא אהרן נבחר לשרת במקדש – לדאוג לשלום־בית במקום בו מתחולל יחוד קוב"ה ושכינותיה, ולהמשיך משם שלום לכל ישראל (כברכת המשמר היוצא למשמר הנכנס "מי ששכן את שמו בבית הזה הוא ישכין ביניכם אהבה ואחוה ושלום ורעות"^{כו}).

טז. וראה גם שמות רבה ה, י; סנהדרין ו, ב.

יז. תנחומא קרח יא.

יח. אבות פ"א מי"ב.

יט. אבות דרבי נתן פי"ב ה"ד; מסכת כלה פ"ג; דרך ארץ זוטא פרק השלום.

כ. ראה רש"י לויקרא י, יט (עפ"י זבחים קא, א). דווקא במקדש נדרשת הרגשות לשינויי הזמנים, מתוך תנועת נפש של "רצוא ושוב" (יחזקאל א, יד), ולא החוויה הנצחית של "לא שנית" (מלאכי ג, ו) שמעל הזמן (ודוק במאור עינים בהעלתך ד"ה "או יאמר בהעלתך" וביאורו בגליון בהעלתך תשפ"ו).

כא. שמות יא, ג. וראה גם שם לב, א; לב, כג; במדבר יב, ג.

כב. דברים לג, א; יהושע יד, ו; תהלים צ, א; עזרא ג, ב; דברי הימים א כג, יד; דברי הימים ב ל, טז.

כג. ראה זהר ח"א ו, ב; שם רלו, א. ובכ"מ.

כד. הוריות יב, א; תנחומא שמות כז.

כה. תהלים קלג, א.

כו. ברכות יב, א.

באהלי צדיקים

שרש משה ואהרן הוא חכמה ובינה^כ, אבא ואמא: האיש צריך להיות, בהרגשת שני בני הזוג, האבא המלמד תורה את אשתו. האשה צריכה להיות, בהרגשת שני בני הזוג, האמא המלמדת את בעלה ש"גדול השלום"^כ, החל משלום בית ועד לשלום – הדורש גם יציאה מהכללים והתייחסות לכל פרט ופרט כראוי לו – כמפתח הגאולה.

כז. עמק המלך שי"א פי"ד; רמ"ע מפאנו מאמר "שבתות ה'" ח"ו; מגלה עמוקות פרשת בהעלתך.

כח. ספרי במדבר מב. ובכ"מ.

ליקוטי לוי יצחק - אגרות קודש

טיול זוגי

אהוביי חביבי ויקירי בני וכלתי שיהיו לאויט"א,

...השתדלו לחזק את בריאותכם. ונשמרתם לנפשותיכם פשוט באכילה ושתי' וטיול ומנוחת הנפש והגוף יחד, וה' יחזק אתכם שתהיו בריאים ושלמים כל הימים.

לדעת להנות ביחד

אגרותיו של רבי לוי יצחק לבנו ולכלתו, הרבי והרבנית, ספוגות באהבת־הורים פשוטה, טבעית ונרגשת, לצד רזי התורה העמוקים הגודשים אותן (כמו את כל כתביו). בקטע שלפנינו^א הוא ממליץ להם, כמו כל הורה דואג, לשמור על בריאותם, והוא מפרט מה עליהם לעשות. לצד הדברים ההכרחיים לגוף ולנפש – אכילה, שתיה ומנוחה – הוא מונה גם טיול.

אכילה, שתיה ומנוחה אפשר לעשות באופן ענייני־תכליתי, להתמקד בנצרך ולהמנע ממתוות של הנאה צדדית. טיול, לעומת זאת, הוא בהגדרה חסר מטרה או תכלית מוגדרות – הוא לא הליכה ליעד מסוים, אמצעי בדרך למטרה, אלא הליכה שבה עצמה יש הנאה, שחוק ושעשוע (טיול מלשון טולולא).

חלק מהבריאות של חיים זוגיים הוא ההנאה המשותפת, האהבה והשעשוע, שמעבר להכרחים התכליתיים. גם מי שהיה אמון ברווקותו על חיים סגפניים של אתכפאי, צריך לדעת שבנוגע לצרכי זולתו עליו לדאוג לשפע והרחבה, כשלכל לראש ה'ביחד'

א. מתוך אגרת אור ליום ועש"ק ראה, ער"ח אלול תרצ"ז (עמ' תו).

באהלי צדיקים

צריך להיות מהנה ומשמח. את החוויה הזו מבטא הטיול, ולכן יש מעלה וחשיבות בטיול משותף של בני הזוג – בטיול מיוחד בטבע, או אפילו סתם כך בטיול קצר ברחוב לשאיפת אויר ופטפטוט נעים – שמכניס לאוירה הנכונה לחיי הנישואין.

טיול בפרד"ס

רבי לוי־יצחק עצמו הוא הדוגמה הנפלאה ביותר לטיול במובנו הפנימי – טיול בפרדס התורה. לימוד תורה יכול להיות תכליתי – לידע את המעשה אשר יעשון או לשם תיקון הנפש – אבל בשביל ללמוד כראוי חייבת להיות בלימוד גם הנאה (וכדבריו הידועים של בעל האגלי טו בהקדמת ספרו), והנאה היא מהדרך, מהטיול, ולא רק מהמסקנה. יתר על כן, "תורה לשמה" באמת היא שעשועי תורה – לימוד שאין לו שום תכלית חיצונית אחרת, אלא רק שעשועים בתורה, עליה נאמר "וְאֶהְיֶה אֲצִלוֹ אֲמוֹן וְאֶהְיֶה שְׁעֵשְׂעִים יוֹם יוֹם מְשַׁחֲקֶת לְפָנָיו בְּכָל עֵת. מְשַׁחֲקֶת בְּתַבֵּל אֲרָצוֹ וְשְׁעֵשְׂעֵי אֶת בְּנֵי אָדָם" (ולאידך, "לולִי תוֹרְתֶךָ שְׁעֵשְׂעֵי אֶז אֲבָרְתִי בְּעֵנֵי" – בלי שעשועי תורה אובדת הנפש ח"ו).

גם בין בני זוג, חוץ מהטיול בגשמיות, יש גם טיול בפרדס התורה – לימוד משותף, משמח ומשובב נפש, ללא תכלית חיצונית אחרת. כאשר מטיילים ביחד בתורה זוכים ש"כל העוסק בתורה – טל תורה מחייהו". הלימוד מרווה את הבית בטללי־תחיה, מלחלח ומחיה את הקשר.

מהקשר השמח והמרענן צומחים גם פירות מתוקים – חידושי תורה משותפים ("פרו ורבו" ברוחניות) וגם ריבוי ילדים המשחקים ומשתובבים בבית, ומתבגרים במודעות טבעית שמחה וקדושה (כתיאורו משובב הנפש של רבי יוחנן "נהירנא

ב. לקו"ב להקדמת דרך חיים בסופו. ראה חתן עם הכלה בכיאר רבי הלל מפאריטש למאמר אדה"ז ד"ה "ענין רב שמואל בר רב יצחק" (עמ' לו) ובאורך בהערה קט שם (וש"נ).

ג. משלי ח, ל–לא. וראה גם תניא קו"א ד"ה "דוד זמירות קרית להו".

ד. תהלים קיט, צב.

ה. ללקו"ש דברים רמז תתכד (ע"פ כתובות קיא, ב. וראה תנא דבי אליהו רבה פ"ה); הקדמת תקו"ז יב, א; תקון יט (לח, ב).

ו. אור המאיר פרשת בראשית ד"ה "בפסוק ויטע"; אוצר החיים (קאמרנא) מצות פריה ורבייה. וראה בעש"ט עה"ת ואתחנן אות סא.

כד הוּו מטיילין טליא וטלייתא בשוקא כבר שית עשרה וכבר שב עשרה ולא הוּו חטאן"), עד לקיום היעוד העתידי בירושלים הבנויה, "וְחִבּוּת הָעִיר וְמִלְאוּ הַלְדִים וְיִלְדוּת מְשַׁחֲקִים בְּרַחֲבֵיהֶּ"ה.

הכל מן הכלה

והנה, טיול בגימטריא כלה – את אורת הטיול יוצרת הכלה והחתן מקבל אותה ממנה ובזכותה. על ברכת "משמח חתן עם הכלה" – השביעית בברכות החתונה – מבואר¹ שהיא מתארת את המצב העתידי, בו "אשת חיל עטרת בעלה", והשמחה באה לחתן מן הכלה. כיוצא בכך, כשבני זוג מטיילים הם כבר חיים בעתיד – בזמן בו עתיד הקב"ה לטייל עם הצדיקים בגן עדן² – והחתן זוכה לטל תורה, שהוא טל תחיה, על ידי הכלה (שהיא עצמה סוד הטיול)³.

טיול הוא גם נוטריקון "טוב ייהוה לכל" – טוב לכלה ("לכל") וממנה לחתן (כנ"ל). "טוב הוי' לכל" עולה ענג – תוספת של חיים על האותיות טיול (כלה) – בסוד "ראה חיים עם אשה אשר אהבת", מכח הטיול יחד, טיול שנותן טל חיים.

נורמז מיוחד השייך לרבי לוי יצחק עצמו: את הטל מתחילים לבקש מ"תפלת טל" ביום הראשון של פסח. מיום זה עד לחתונת רבי לוי יצחק ב"ג סיון יש חן ימים של

ז. בבא בתרא צא, א. וראה באריכות אשא עיני במאמר "נהירנא".

ח. זכריה ח, ה.

ט. ראה תו"א ויגש מד, ד ואילך; דרושי חתונה בסדור עם דא"ח ד"ה "להבין שרשי הדברים" (בעיקר בעמ' קלב, ב).

י. משלי יב, ד.

יא. ראה רש"י לויקרא כו, יב (עפ"י ספרא בחקתי ג).

יב. בסנהדרין קב, א כתוב שה' אמר לירבעם בן נבט "חזור בך ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן" אך כאשר שאל ירבעם "מי בראש?" ונענה "בן ישי בראש" הוא סרב. היחס בין ירבעם שמוסף לדוד שמהודו הוא יחס של זכר ונקבה, חתן וכלה, כשבמצב מתוקן הקב"ה הוא השותף השלישי שביניהם, אלא שירבעם לא הבין שדווקא בטיול "בן ישי בראש", הכלה היא הראשונה בסוד הטיול, והחתן מקבל אותו ממנה, ודוק.

יג. תהלים קמה, ט.

יד. קהלת ט, ט.

באהלי צדיקים

אמירת "מוריד הטל" – טז בניסן, כט באייר (עד כאן מה ימים) ועוד יג בסיון. טל רחן הם זוגטי – אלדד-מידד, "הוי' אחד" "הוי' יחיד" ועוד – וביחד הם עולים צז (מהיטבאל), יחוד מה רבן, חתן וכלה !]

טו. לחיות במרחב אלוקי עמ' קלט-קמ.
טז. דברים ו, ד (ועוד).

.....

ליקוטי לוי יצחק - זהר צו לעורר האהבה הישנה

ר' יוסי אומר אף מי שהי' חתום עד בערכי הישנה של צפורי... ר' יוסי מרבה אף מי שהוא מבחי' לאה שהיא לנגד חג"ת דז"א... והיינו ר' יוסי שנימוקו עמו נימו קו הוא בחי' דעת, כמ"ש ברשימה על מארז"ל זונין עאל לבי מדרשא ע"ש. וזהו שר' יוסי הי' דר בצפורי, צפורי הוא בחי' לאה, (ונק' צפורי ע"ד צפרה אשת משה, שהיא בחי' לאה) שנק' צפורי מפני שיושבת בראש ההר כצפור, הוא בחי' הד' דקשר דתש"ר שעומד למעלה. צפורי הוא צפ"ר י"ו, צפר הוא הש"ע נהורין שבלאה כמ"ש בל"ת להאריז"ל פ' ויצא בענין ירושל"ם ע"ש, י"ו הוא הי"ו אורות שבכתר לאה כמ"ש בע"ח שער לאה ורחל פ"א ע"ש. ולאה עומדת לנגד דעת דז"א זהו שהי' דר ר' יוסי בחי' דעת בצפורי דלאה... ולאה היא בחי' ישנה, כי יש חדשה ויש ישנה, (עיין בפרש"י בקדושין שם) עיר חדשה הוא רחל, כי רחל אשת יעקב נק' חדש כמ"ש וחדש אשתו ועיין במאו"א מע' חדש, כי חדש הוא בלבנה שיש בה חידוש מיעוט ומלוי שזה שייך ברחל דוקא, שהיא בחי' עני סיהרא דל"ל מגרמא כלום. ולאה היא ישנה כי הרי לאה קדמה לרחל שלאה היא הגדולה והבכירה א"כ לאה היא ישנה ורחל היא חדשה...

וערכי ישנה, שערכי הוא מלשון ערכאות דהיינו מקום המשפט והשופטים הוא בלאה, כידוע במ"ש וישב משה לשפוט את העם ר"ת לאה, כמ"ש בספר הלכותים (מהש"ש של הרח"ו ז"ל) בפסוק זה ע"ש. והעד החתום שם, הוא בחי' עד דע' וד' רבתי דשמע כו' אחד שהוא בלאה, ששם הוא אתון רברבן, כי לאה היא גדולה. עד הוא אותיות דע היינו בחי' דעת שלנגדו עומדת לאה שהיא בחי' ערכי ישנה של

צפורי. ובדעת דז"א שם הוא יסוד אימא עם הרוחא דשביק אבא בגוה שדעת חותם וסוגר אותה שאתי מפתחא דכליל שית וסתים פתחאה כמ"ש בע"ח שער מ"ן ומ"ד דרוש י' ובפע"ח בשער ק"ש שעל המטה ע"ש. זהו חתום עד חתום דוקא שהוא מה שהעד, דע, בחי' דעת חותם וסוגר היסוד דאימא, ששם הוא הג' שמות אהי' קס"א קמ"ג קנ"א מספר חות"ם ע"ה. ולנגד המקום הזה הוא ישנה של צפורי בחי' לאה. העד הזה הוא מיוחס בלי ספק, כי הרי הרוחא דיסוד אבא דשביק ביסוד אימא, והיינו היסודות דאו"א מעידים עליו שהוא מיוחס, כי הרי הוא נמשך מחו"ב והוא ע"ד שבטי יה עדות לישראל, ששם י"ה מעיד עליו שהוא כשר ומיוחס כמ"ש במד"ר וישלח פע"ט ס"ז ע"ש. והיינו כי ענין מה שהולד הוא מאביו ואמו ולא ממזר, הנה הולד עצמו מהותו הוא מהחו"ג החדשים שנמשך בהטיפה הזרעית שהאב נותן טיפת לובן חסדים, והאם נותנת טיפת אודם גבורות, (שהם ה"ח וה"ג זהו שמטיפת לובן נעשה ה' דברים ומטיפת אודם נעשה ה' דברים, כדאימא בנדה דל"א ע"א, והקב"ה נותן בו י' דברים כדאימא שם, כפי מספר שניהם יחדו) וזהו כלל וכל אפילו בממזר. ובכשר ומיוחס יש עוד מלבד זה המשכה מדרוחא דשביק האב בהאם בביאה ראשונה, שמהרוחא הזה נמשך הלבוש להולד, ובממזר זה אינו, כי הרי אינו מהאב שהניח הרוחא, רק מאחר, ואמו לא שמרה פתחה לבעלה, הרוחא דשביק בגווה בעלה. והיינו שרחמה לא הי' חתום וסתום בדעת, שלא יבוא אחר עלי'. א"כ בממזר לא יש הרוחא דשביק אבא ביסוד אימא, החתום בדעת, דהיינו חו"ג הראשונים וכמובן. משא"כ בכשר ישנו זה שהיסודות דאו"א הרוחא דשביק בגוה בחי' י"ה מעיד עליו. ועפ"י זה יומתק יותר מה שאמר בערכי ישנה כו', ישנה דוקא, שלכאורה הוא למותר לפי הפירוש דלעיל שישנה רומז על לאה, הלא צפורי רומז על לאה, ולמה לו לומר גם ישנה שירמז על לאה, שהיא ישנה וקודמת לרחל שהיא חדשה, ולאיזה צורך צריך לומר כאן שהיא ישנה, גם איך אפשר לומר שישנה הוא לאה, הרי צפורי היא לאה, וישנה אינה עיר צפורי גופא רק עיר סמוכה לצפורי, א"כ איך אפשר לומר שישנה דכאן קאי ג"כ על לאה. הנה לפי המבואר יתפרש ישנה הוא החו"ג הישנים דהיינו הרוחא דשביק אבא בגווה דאימא בביאה

ראשונה, שהם חו"ג הישנים לגבי חו"ג החדשים שבהביאה שאח"ב הטיפה הזרעית, וזהו ישנה ש"ן י"ה קפ"ד קס"ז די"ה דחו"ב, והוא החו"ג הראשונים שבהביאה ראשונה שהם ישנים וקודמים להחו"ג החדשים (ישנ"ה הוא יותר במספר ב"ן על חדש"ה, והיינו הרוחא דשביק בגווה שהוא בחי' שם ב"ן כמ"ש בע"ח ובפע"ח שם). וערכי ישנה, ערכי הוא מלשון שלחן ערכתי לו, הוא מה שהאם בינה עורכת שלחנה יסודה, ישנה שיש בו הרוחא דשביק בה אבא מקודם, להביאה השנית דטיפה הזרעית. הנה הולד שיולד מהטיפה הזרעית הזאת, הוא ולד כשר ומיוחס שהוא מאביו ואמו, ולא ממזר ח"ו. כי הרי יש בו מערכי הישנה החו"ג הישנים, והוא העד החתום בערכי הישנה שהוא דעת דז"א החותם וסוגר בחי' ערכי ישנה, וישנה היא עיר אצל צפורי. צפורי היא לאה שעומדת לנגד דעת דז"א, ובדעת דז"א שם הוא עיר ישנה החו"ג הישנים שדעת חותם וסוגר אותם. נמצא ר' יוסי מרבה אף שהוא מבחי' לאה, המתפשטת לנגד חג"ת, ובפרט הוא מרבה בחי' דעת שלמעלה מחג"ת. (ואל תקשי מה צריך לרבות זה, לכאורה הוא במכ"ש מחג"ת. י"ל מפני שלאה היא בחי' נוקבא עכ"פ משא"כ חג"ת הם דכורא, גם החו"ג הישנים הם רק בחי' לבוש בלבד, כי מהם נמשך הלבוש להולד, אם שבעצם הם גבוהים מהחו"ג החדשים. אך מהם נמשך בחי' לבוש בלבד להולד, ולא גוף הולד, ועיין בל"ת להאריז"ל פ' וירא (המובא בתניא סופ"ב) ובע"ח שער מ"ן ומ"ד דרוש ח', לכן צריך לרבות זה).

”שבטי י"ה עדות לישראל”

קדושת הנישואין מתחילה מהיחוד הראשון בין האיש והאשה – הפעם הראשונה בה האיש יודע את אשתו והאשה יודעת את אישה, דעת של “התקשרות והתחברות” לכל ימי חייהם. בביאה זו כורתים החתן והכלה ברית, “אין האשה כורתת ברית אלא

א. תניא סופ"ג. ראה התוועדות כ"ד טבת תשפ"ה.

באהלי צדיקים

למי שעשאה כלי"ב, והאיש נותן באשתו רוח ("רוחא דשביק בה בעלה") שמכחה מעלה האשה מ"נ בכל חיי הנישואין.

ה"רוחא דשביק בה בעלה" היא בסוד אותיות י"ה שבשם – יסודות אבא (י, חכמה) ואמא (ה עילאה, בינה) הנכללים בדעת ה'חותמת' את הקשר בין בני הזוג. שם י"ה הוא המעיד על יחוסם של הילדים הנולדים בקדושה ובטהרה לבני הזוג, הנאמנים זה לזו וזו לזה מאז שכרתו ברית בביאה הראשונה, כדרשת חז"ל על הפסוק "שבטי י"ה עדות לישראל". והנה, עוד קודם לכן, י"ה הוא השם הקדוש עליו נאמר "איש ואשה זכו שכינה ביניהם" – חיבור היי שבאיש עם ה"ה שבאשה; (המקדשים את אש אהבתם המשותפת", "שלהובין דרחימותא"ט).

קידוש עצמי – חיבור לאהבה הראשונה

ככל שהאב והאם מקדשים את עצמם בשעת תשמיש – והופכים אותו ליקדש-אש של אש קדש – הם מעניקים לנשמות שהם ממשיכים לעולם לבושים זכים ומאירים יותר (לבושי מחשבה, דבור ומעשה בהם מתגלה הנשמה בעולם – ממלאת בו את תפקידיה וגם מסוגלת לקבל בטוב את כל השפע הרוחני והגשמי שה' מעניק לה)א.

בקידושין האשה נאסרה על כל העולם כולו כהקדש, ונתייחדה רק לבעלה. כשאומרים לאיש 'לקדש את עצמו' רומזים לו שעליו לפעול אותה פעולה בעצמו –

-
- ב. סנהדרין כב, ב.
 - ג. ע"פ זהר ח"ב קא, ב. ובריבוי מקומות.
 - ד. פסיקתא דרב כהנא יא, ו. ראה רש"י על במדבר כו, ה ועל תהלים דלקמן.
 - ה. תהלים קכב, ד.
 - ו. סוטה יז, א.
 - ז. ראה שכינה ביניהם פ"א.
 - ח. וראה ראשית חכמה שער הקדושה פרקים טו–יז (אותם נוהגים ללמוד חתנים לפני חתונתם). ובאורך בין משמח ח"א שער ז בתורה "אש מייך"; ח"ב שער ה בתורה "הסנה בוער באש"; ח"ד שער ו בתורה "אש תמיד". ובכ"מ.
 - ט. ע"פ זהר ח"ג לג, ב; פד, א; תקר"ז קמה, א.
 - י. ע"פ קידושין נו, ב. ראה גם יין משמח ח"ד שער ששי בתורה "אש תמיד".
 - יא. ראה זהר ח"א קיב, א; ז"ח מדרש הנעלם בראשית; תניא פ"ב.
 - יב. קידושין ב, ב.

לייחד את עצמו רק לאשתו. על אף שעל פי דין תורה מותר לאיש לשאת עוד אשה, בזמן היחוד עליו להתקדש ולהתמקד רק בה ולסלק כל מחשבה אחרת^{יג} (ועם תוספת הקדושה של חרם דרבינו גרשום, מאור הגולה, גם בפועל האיש מקדש־מקדיש את עצמו לאשה אחת בלבד). הקידוש העצמי הוא האמירה־החוויה של כל אחד מבני הזוג כלפי זולתו – 'אני רק בשבילך'. אצל האשה המודעות הזו טבעית וממילאית יותר, מכח כריתת הברית וה'רוחא דשביק בה בעלה', הנמצאת בתוכה תמיד (ומתעוררת להעלות מ'נ בעת היחוד), ומהאיש נדרשת עבודה מודעת ומאומצת 'להיות בשביל אשתו' (בלבד).

והנה, מההסבר כאן עולה שעיקר קידוש עצמם בשעת תשמיש – בניגוד לקשר פרוץ וזנותי, ר"ל – הוא זכרון כריתת הברית שביניהם. הקידוש העצמי הוא חיבור התעוררות האהבה והרגישות^{יד} החדשים ("החורג החדשים"), שמתעוררים כעת, עם האהבה והרגישות הקיימים בין בני הזוג מהשעה הראשונה ("החורג הישנים"). הביאה הראשונה עושה כלי שיכול לצבור את כל האהבה (הון של זהב וכסף, אליהם נמשלו דרגות האהבה השונות^{יז}), כך שכל התעוררות־רגש וכל חוויה משותפת בין בני הזוג מוסיפה ומגדילה את אהבתם (בניגוד לקשרים אחרים, של פגם הברית ר"ל, בהם יש התעוררות רגשית ה'מתבזבזת' והולכת לאבדון, ללא כלי טהור שיכיל אותה).

היסוד הישן של הקשר – הנמשך מהאיתן שבנשמה (שמובנו גם ישן^{יח}) – נותן את התוקף הנצחי לחיי הנישואין והרגש החדש ממלא אותם התלהבות של תשוקה ואהבה בכל פעם. החוויה הזו מאפשרת לאשה להיות ב'זמנית אשה ישנה' – היא חברתך ואשת בריתך^{יט} מימים ימימה – וגם בכל פעם "אשה חדשה"^{יח}. את שתי

יג. ראה נדרים כ, ב ("אל ישתה אדם בכוס זה ויתן עיניו בכוס אחר... לא נצרכה אלא דאפילו ב' נשותיו", ועיי"ש שבכך תלוי גם היחוס שלא להיות מבני "תשע מדות", ודוק).

יד. ראה חוברת עדון המדות עמ' י שיראה – בפרט בין בני זוג – מובנה רגישות (הנובעת מתוך יראת־חטא – יראה שלא לפגום בקשר האהבה – כמבואר בתניא פ"ח ופכ"ה). ובאורך בחוברת יין משמח ז (תשורה דאום תשפ"ב).

טו. ראה תניא פרק נ ובאריכות ביין משמח ח"ב שער ראשון; שיעור ג' תמוז תשפ"ב.

טז. סוטה מו, ב.

יז. מלאכי ב, יד.

יח. דברים כד, ה.

באהלי צדיקים

הדמויות הללו מגלמות לאה, אשתו הראשונה^ההישנה של יעקב, ורחל, אשתו השנייה^ההחדשה (המתאחדות באשה אחת, "רחל הגדולה"^ט), כאשר על החיבור שלהן נאמר "ויבא גם אל רחל ויאהב גם את רחל מלאה"^כ – "ויאהב גם את רחל" מכחה ובזכותה של לאה (כפירוש הפנימי של "מלאה"^{כא}).

[מהסבר הזה, לפיו הקידוש העצמי הוא חיבור של הקשר הראשון בהוה על יסוד הקשר, שבעצם מעורר ומגביר את קדושת הנישואין מיסודם – ו'צובר' את האהבה הקדושה בין בני הזוג – עולה עוד יסוד חשוב^{כב}: הקידוש העצמי הממשיך לבוש קדוש לנשמת הילד איננו רק ביחוד ממנו נולד אותו ילד, אלא הוא נכון גם ליחודים שקדמו לו, ליחודים בזמן ההריון וגם ליחודים בהמשך החיים, לאחר לידת הילדים. ההתעוררות למפרע של קדושת הנישואין, החל מהביאה הראשונה, מוסיפה תמיד תוקף ועוז של קדושה בבית ובכל תולדותיו ומזככת את לבושיהם (ענין הנוגע במיוחד לדורנו, דור של תשובה, המייחל לקיום "והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם"^{כג}).

יט. ראה הקדמת רחובות הנהר (ובהערת השמ"ש שם את קיד); בניהו על הקדמת תקו"ז (מאת ריי"ח, בעל הבן איש חי ג, א, ובתקון לט (עט, א) בשם אביו. ראה גם בספר חתן עם הכלה עמ' קעה ואילך.

כ. בראשית כט, ל.

כא. על דרך ביאור החסידות (באר מים חיים לך לך פי"ב ויתרו פ"כ; סידורו של שבת ח"א שרש ששי ענף ג; תפארת שלמה אמור ד"ה "וידבר וגו' איש איש") ל"יפה כח הבן מכח האב" (שבועות מח, א. וראה מי השילוח מסכת עדויות; אג"ק מוהרי"צ ח"ד עמ' תה. ובכ"מ), וכיו"ב.

כב. ראה גם שיעורים בסוד ה' ליראיו בהקדמה פ"ח ובשיעור כ"א טבת תשד"מ.

כג. מלאכי ג, כד.

בסתר רעים - נישואין

שנה ראשונה

כפי מה שאדם מתנהג בשנה הראשונה אחר הנישואין, כך מתנהג כל ימי חייו.

שנה שמחה

"הכל הולך אחר הפתיחה" ו"בתר רישא גופא אזיל". לכן, להתנהגות בני הזוג בשנה הראשונה אחרי הנישואין יש השפעה מכרעת על ימי חייהם (ועל דרך הידוע ש"כפי שאדם מעמיד את עצמו בשבת בראשית כך 'הולך' כל השנה"). הדבר נכון גם לאופן בו כל אחד מהם - החתן והכלה - מציב את עצמו בעבודת ה' בשלב החדש אליו נכנס בחיים (השנה הראשונה היא השינוי הראשון בחיים - מרווק הדואג לעצמו, 'פאר זיך', לנשוי המסור לזולתו - בעקבותיו הולכים כל השינויים הבאים בחיים). והעיקר, ההתנהגות בשנה הראשונה מעצבת את אופי הקשר שנבנה בין החתן והכלה, לאורך ימים ושנים טובות, ואת הנהגת הבית המשותף שהם בונים, לדורי דורות.

א. ע"פ פרקי דרבי אליעזר פמ"ב.

ב. עירובין מא, א. וראה סוטה מה, ב.

ג. ספר המאמרים ה'תשי"א עמ' 59. בשבת בראשית קוראים כיצד ה' הכניס את חוה לחופה (ברכות סא, א) - "ויבן [בנתינת 'בינה יתרה'] הוי' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם

לאשה ויקאה אל האדם" (בראשית ב, כב) - עד ל"והאדם ידע את חוה אשתו" (שם ד, א).

ד. כשכל השינויים הם בסוד "צאינה וראינה" (שה"ש ג, יא) - צא אני וראה אין (עד ל"אין מזל לישראל") מכח אשתו (שהיא מזלו) של האדם (ראה לוח "היום יום" כ"ג שבט) - וד"ל.

באהלי צדיקים

לכן קובעת התורה הקדושה: "פי יקח איש אשה חַדְשָׁה לא יצא פְּצָבָא וְלֹא יַעֲבֹר עָלָיו לְכֹל דְּבָר נְקִי יְהִיָּה לְבֵיתוֹ שָׁנָה אַחַת וְשִׁמְחַת אֶת אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר לָקַח". את השנה הראשונה לנישואין, המכרעת כל כך להמשך החיים, צריכים להקדיש לבנין הבית – ולשם כך צריכים להיות נקיים מכל מטלה אחרת, פנויים רק לבנין הקשר.

התורה גם מגדירה במדויק את האופן בו צריך להבנות הקשר – "ושמח את אשתו אשר לקח". תכלית ההתפנות מכל עיסוק בשנה הראשונה, וממילא "כן מתנהג כל ימי חייו", היא שהאיש ישמח את אשתו (כאשר היא מרגישה שהוא שומע לחפץ לבה). לפני החתונה אומרים לחתן "לכה דודי לקראת כלה" (לקבל את פניה בדרך לחופה), ובכך מלמדים אותו תמיד ללכת לקראתה (ובזמני שמחה מיוחדים גם לעשות לפניה 'קולע'...); בשמחת החתונה, בריקודין ובבדחנות, מדגימים לחתן כיצד עליו לשמח את אשתו; וממשיכים בשמחת חתן וכלה בשבעת ימי המשתה. אחר כך על החתן להקדיש לכך שנה שלמה, ואזי הדבר נעשה טבעי וממילאי והוא ממשיך לשמח את אשתו כל ימי חייהם, כשהיא עצמה נעשית "אם הבנים שמחה", וממלאת את הבית כולו בשמחה גוברת והולכת עוד ועוד.

"אשתו"

בדרך הרמז, כאשר כותבים את טז האותיות "שנה אחת ושמח את אשתו" בצורת רבוע האלכסון הוא אותיות אשתו (שהיא גם השורה התחתונה, וגם הצלע השמאלית):

- ה. דברים כד, ה. ורמז: "נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמח את אשתו" עולה ח"פ (ממוצע כל תבה) משיח!
- ו. כפי שמסופר שנהג הרבי הרש"ב לפני אשתו (ראה שמועות וסיפורים ח"א ריש מערכת כ"ק אדמו"ר הרי"צ). איש העושה 'קולע' – גלגול ראש – לפני אשתו לומד לעולם לא להחמיר בהנהגתו עמה (ובפסיקתו לה), אלא רק להקל תמיד (בהיות ש"דעתה קלה" – כלה מתחלפת ב"קלה באותיות גיכק הנמשכות מהחך-החכמה של החתן, וד"ל).
- ז. ראה חתן עם הכלה הערה ד; יין משמח ח"א שער שלישי בתורה "שמירת הברית בריקוד ושמחה".
- ח. תהלים קיג, ט.

ש	נ	ה	א
ח	ת	ו	ש
מ	ח	א	ת
א	ש	ת	ו

במשך כל השנה הראשונה – שנה תמימה של עבודה – על החתן-האישה להחזיר לתודעתו שהכלה היא אשתו (עד שזו המסקנה, 'השורה התחתונה' של כל התהליך), מה שישמח אותה ביותר, כל ימי חייה.

אז יוכל תמיד לעמוד ולהתפלל (בשמחה) "לנכח אשתו"^ט, כאמור בזוג היהודי הראשון, יצחק-רבקה (העולים ביחד תפלה), הזוג השלם ביותר בתורה (המשקף את יחוד השמות מה רבין, בסוד "ושם אשתו מהיטבאל"^{יב}).

השלמת השמחה

אכן, מה קורה כאשר החתן לא עומד במשימה הזו – כפי שמצוי – ולא מצליח לשמח את אשתו "שנה אחת" מלאה ו'נְקִיָּה'? אזי עליו לעסוק ב'תשלומין' למצוה הזו כל ימי חייהם – "ראה חיים [ארוכים ושמחים] עם אשה אשר אהבת"^{יב}.

כלומר, האמור בתורה זו אינו רק 'סגולה' אלא גם הוראה והדרכה – "כפי מה שאדם מתנהג בשנה הראשונה אחר הנישואין", על פי הדרכות התורה הקדושה, "כן מתנהג כל ימי חייו", כדי להשלים את מה שלא עשה בשלמות בשנה הראשונה. חיי הנישואין היהודיים מבוססים על התחדשות מתמדת, "כדי שתהא חביבה על

ט. בראשית כה, כא.

י. ראה לקו"ת ברכה צו, ג-ד.

יא. בראשית לו, לט. זו ההופעה הייט – בנימטריא חוה – של המלה "אשתו" בתורה. בכל חומש בראשית יש חיה פעמים "אשתו" (מ'חוה אשתו" עד "רבקה אשתו", ל"פ חן, ד"פ יהודית וכו') ובשאר החומשים עוד ט"פ "אשתו" – סך הכל לב פעמים "אשתו", מ'והאדם ידע את חוה אשתו" עד ל'ושמח את אשתו" (בשאר הנ"ך יש עוד לבב פעמים "אשתו").

יב. קהלת ט, ט. ראה גם ראה שיעור י"א אד"ר תשע"ד.

באהלי צדיקים

בעלה כשעת כניסתה לחופה"י, וחיוב ה'תשלומין' – הדיעבדי-לכאורה – מכניס לבית אוירה שמחה של "שנה ראשונה" בכל חיי הנישואין.

בסתר רעים - נישואין

יעלה יפה

טעם שמברכין שהזיווג 'יעלה יפה'. דהנה, אם בן ישראל עושה שמחה למטה, מתעוררת מכוחה שמחה גדולה למעלה - מאתערותא דלתתא נעשה אתערותא דלעילא - ויורד חזרה מלמעלה שמחה גדולה למטה, וזו הכוונה 'יעלה יפה', כדי שתרד שמחה גדולה מלמעלה למטה.

יעלה וימשך יפה

כל שמחת חתן וכלה למטה מעוררת שמחה גם למעלה, שהרי חתן וכלה של מטה הם בדמות קוב"ה ושכינתיה למעלה, ושמחת יחודם למטה פועלת אותה שמחה למעלה. כך מבואר כי השבח של "ברא... חתן וכלה" הוא "מה שברא למטה חתן וכלה כדוגמת שיש למעלה חתן וכלה... ולא עוד אלא שעל ידי חתן וכלה שלמטה מעוררים בחינת חתן וכלה שלמעלה".

אם כן, כל זיווג "יעלה" - שמחת החתן והכלה למטה תעלה ותעורר שמחה גם למעלה. אך הברכה "שהזיווג יעלה יפה", היינו שגם תמשך שוב שמחה גדולה מלמעלה למטה. השמחה שעולה מלמטה למעלה מזדככת עם העליה מסיגי העולם הזה, ומעוררת שמחה עליונה. אך כדי ששמחה עליונה תוכל להמשך ולהופיע למטה צריך שגם המטה יהיה מתאים להופעה של שמחה קדושה כזו, ולכן המשכת השמחה מלמעלה למטה תלויה בכך שהשמחה למטה היא בקדושה ובטהרה, עד

א. כתובות ת, א.

ב. דרושי חתונה לכ"ק אדמו"ר מהר"ש עמ' צה (מהדורת תשפ"ג).

באהלי צדיקים

לבחינת "שמחה בטרתה"^ג (הטהורה ומופשטת מכל תלות בסבות והתלבשות בלבושי העולם הזה החיצוניים).

"עליה צורך ירידה"

העליה מגיעה לחולל שמחה נסתרת בעולם העליון, עלמא דאתכסיא, ואילו היפי הוא גילוי השמחה העליונה גם כאן למטה, בעלמא דאתגליא. לכן, תכונת היפי שייכת במיוחד לרחל אמנו, "יפת תאר ויפת מראה"^ה, בהיותה הדמות של ספירת המלכות, "עלמא דאתגליא"^ו (ועל דרך זה נאמר בדוד המלך, המרכבה לספירת המלכות, שהוא "יפה עינים"^ז). לפי זה, גם כאן מתאים לומר "הכל מן האשה"^ח – העליה היפה תלויה בעיקר באשה (היפה).

ואכן, בעוד תנועת הנפש של האישי היא "ירידה צורך עליה"^ט – החתן יורד ("חות דרגא"^י) כדי לעלות בסופו של דבר למעלה רמה יותר (ואחריותו להעלות עמו את אשתו, ש"עולה עמו ואינה יורדת"^{יא}) – תנועת הנפש של האשה היא "עליה צורך

ג. שיחת כי תצא י"ד אלול תשמ"ח. וראה לשון אדה"ז בתניא פכ"ו.

ד. השמחה הטהורה והמופשטת היא על דרך "אהבה שאינה תלויה בדבר" (אבות פ"ה מט"ז) – הפך "אהבה שהיא תלויה בדבר" של אמנון ותמר), על דרך בית הלל ובית שמאי שהתחננו זה בזה (יבמות פ"א מ"ד) למרות שינויי הדעות ביניהם, מתוך ברית עולם של אהבה עצמית. ברית זו מתגלה דווקא בשעת שינויי דעות, המתבררים במיוחד בשנה ראשונה, השינוי הראשון והמחלוקת הראשונה בין בני הזוג (וראה בתורה הקודמת). דווקא אז צריכים לקיים "ושמח את אשתו", שתהיה במחלוקת "חדוותא דשמעתא" המעלה את יצר המחלוקת לקדושה בשמחה רבה (ראה זהר ח"א קלח, א) – שמחה שיש לי על מי לחלוק ועם מי לחלוק את כל חוויות חיי (סימן מובהק של "שווין בקומתן"), ודוק.

ה. בראשית כט, יז.

ו. וראה זהר ח"א קנב, א; קנח, א; ועוד, שלאה ורחל הן עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא.

ז. שמואל"א טז, יב.

ח. בראשית רבה יז, יב.

ט. לקו"ת בהר מא, א ע"פ מכות ז, ב. ובכ"מ.

י. יבמות סג, א.

יא. כתובות סא, א.

שָׁקֵל טוֹב יִתֵּן חֵן

ירידה^י. הכלה עולה מעלה-מעלה באופן של "כלתה נפשיי" ו"כלה שארי ולבביי", אך מגמתה היא להוריד למטה את מה שנמצא למעלה – להוריד למציאות את חתנה העליון, ולהמשיך-לממש אותו בדורות ישרים מבורכים. הכלה היפה, בצניעותה ובטהרתה, דואגת ששמחת הנישואין תעלה מעלה מעלה וגם תמשיך יפה חזרה את השמחה העליונה מטה מטה (בבחינת "נכנס בשלום [בית] ויצא בשלום [בית]"^{טו}).

דעת יפה

אנו אומרים בכל יום "אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו"^{טז}. "מה טוב... ומה נעים... ומה יפה" מכוונים כנגד המוחין – חכמה, בינה ודעת^{יז}.

לפי זה, הדגש של "הזיווג יעלה יפה" הוא על כח הדעת, המייחד את החתן והכלה – "והאדם ידע את חוה אשתו"^{יח} – הנמשך ומתגלה ב"ירשתנו", בנים ובנות עוסקים בתורה, במצוות ובחסידות.

"יהיה הוי' אחד ושמו אחד"

הכח ל"יעלה יפה" הוא כח האשה, ובמלים "יעלה יפה" רמוז תיקון האשה: יעלה עולה ה פעמים חיה ויפה עולה ה פעמים חוה. חיה היה אמור להיות שמה המקורי

יב. תשובת השנה מאמר "נעוץ סופן בתחילתן" פ"א. וראה ברית הנישואין במבוא וחתן עם הכלה ביאור קסג.

יג. תהלים פד, ג.

יד. שם עג, כו.

טו. חגיגה יד, ב. כך נאמר ברבי עקיבא בעלותו לפרד"ס, נמצא שהוא בבחינת "כלה נאה וחסודה" (כתובות יז, א), וכך גם תלמידו רבי שמעון בר יוחאי (שמדותיו הן תרומות דתרומות מדות ר"ע – גיטין סז, א) שאמר על עצמו ביום ההילולא (חתונה) שלו "בחד קטירא אתקטרנא ביה בקוב"ה" (זהר ח"ג רפח, א), אך הכל לשם גילוי אלקות בעולם, לעשות לו יתברך "דירה בתחתונים" (תנחומא נשא טז).

טז. תפילת השחר.

יז. ראה לחיות עם הזמן בראשית לפרשת ויחי. ובכ"מ.

יח. בראשית ד, א.

באהלי צדיקים

של אשת אדם הראשון, "כי היתה אם כל חיים" (על שם "ויהי האדם לנפש חיה"^כ, שתרגם אונקלוס "לרוח ממללא", כח הדבור-הבטוי המיוחד לאשה^{כא}). אכן, בשל החטא – שהלביש את האדם ב"משכא דחויא"^{כב} (עור הנחש-החריא שפתה את חוה) – היא נקראת חוה^{כג}. עם עליית האשה, "יעלה", יש המתקה וחבור לשם חיה (בכל הדרגות של האשה, כנגד נרנח^{כד}), אך התכלית היא להיות יפה, להמשיך את כל המעלות הללו גם למציאות של חוה התחתונה (ושוב, בכל הדרגותיה).

החבור של "יעלה יפה" כבר עולה חבר – הופך את האשה לאשת-חבר אמתית, "האשה הטובה היא החבר הטוב"^{כה}.

ממוצע כל אות במלים "יעלה יפה" הוא ל, בגימטריא יהיה, הרמוז גם בר"ת וס"ת של "יעלה יפה", בסוד "ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד"^{כז}. לעתיד לבוא שם הוי' יהפוך להיות שם 'יהיה'^{כח} – החתן, ה'ו, יעלה ל'י, סוד אבא (כשהוא נתפס כאבא ביחס לכלה, בהיותו שייך לשרש נשמתה), והכלה, ה תתאה, תעלה ל'ה עילאה, סוד אמא (כשהיא נתפסת כאמא ביחס לחתן, מקיימת בו "בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו"^{כט}, בהיותה בעצמה עטרה על ראשו, "אשת חיל עטרת בעלה"^ל). דווקא כשזוכים לעליה הזו מתקיים "ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד" – "והיו לבשר אחד"^{לא} באמת (רש"י פירש שהכוונה בלידת ולד שבו נעשה בשרם אחד, והרמז: "יעלה" במספר קדמי עולה "פרו ורבו"^{לב}).

יט. שם ג, כ.

כ. בראשית ב, ז.

כא. ראה גם קידושין מט, ב.

כב. תקו"ז תקון נח (צב, ב). ובכ"מ.

כג. ראה באריכות אשא עיני מאמר "סוד הנשימה: חדוה". ובכ"מ.

כד. ראה משלי ישראל תקפח עפ"י מדרש שמואל ופירושי רבי יצחק מטולידו לאבות פ"א מ"ו.

כה. זכריה יד, ט.

כו. ראה ספר הליקוטים על זכריה שם.

כז. שיר השירים ג, יא.

כח. משלי יב, ד. ראה תו"א מד, ד ואילך. ובכ"מ.

כט. בראשית ב, כד.

ל. שם א, כח.

ואכן, איתא בספּה"ק^ל שברכת "שהזיווג יעלה יפה" רומזת ישירות לעליה הזו של "יהיה הוי"': בעולם הזה הזיווג הוא של שם הוי' ושם א־דני (שם המלכות, העולה בעצמו ה"פ אחד-אהבה), העולים ביחד צא (אמן), אך לעתיד לבוא יהיה יחוד שם יהיה ושם א־דני, ואז הזיווג יעלה יפה (ובמספר קדמי "יעלה יפה" עולה יה – השם של "שכינה ביניהם"^ל, אליו עולים החתן והכלה, וה, כנ"ל – פעמים א־דני).

לא. ראה אמרי יוסף לפרשת קרח ד"ה "ויקח קרח" בשם הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ.
לב. סוטה יז, א.

ברכה מעין שלש

ברוך אתה יי, אלהינו מלך העולם, על

על חמשת מיני דגן – המוחיה ועל הפלפלה

על היין – הגפן ועל פרי הגפן

על פירות משבעת המינים – העץ ועל פרי העץ

ועל תגובת השדה ועל-ארץ חמדה טובה ורחבה שרצית והנחת לאבותינו לאכול מפרגיה ולשבוע מטובה. רחם-נא יי אלהינו על-ישראל עמו ועל-ירושלים עירך ועל-ציון משכן כבודך, ועל-מזבחך, ועל-היכלך. ובנה ירושלים עיר הקודש במהרה בימינו והעלנו לתוכה. ושמחנו בה ונברכה בקדשה ובטהרה.

בראש חודש – ונכרנו לטובה ביום ראש החדש הזה.

בחזה"מ פסח – ונכרנו לטובה ביום חג המצות הזה.

בחזה"מ סוכות – ונכרנו לטובה ביום חג הסוכות הזה.

כי אתה יי טוב ומטיב לכל ונודה לך על הארץ ועל

על חמשת מיני דגן – המוחיה. ברוך אתה יי, על הארץ ועל המוחיה.

על היין – פרי הגפן. ברוך אתה יי, על הארץ ועל פרי הגפן.

על פירות משבעת המינים – הפירות. ברוך אתה יי, על הארץ ועל הפירות.

על שאר אוכלין ומשקין:

ברוך אתה יי, אלהינו מלך העולם,

בורא נפשות רבות וחסרונן על כל מה-שבראת

להחיות בהם נפש בלי-חי.

ברוך חי העולמים:

